

A pszichológia története

Pszichológia = lélektan

Hol a lélek lakhelye?

Mi a gondolkozás szerve?

Honnét származnak az ismereteink?

Hol tároljuk az emlékeinket?

Mi az érzékelés módja?

DÉMOKRITOSZ

/ie.: 460-370/

Az **érzékelés** módjának felfedezője.

Csak az atomok léteznek és az ur. Az érzékelést azok az atomok hozzák létre, melyek leválnak a tárgyról, és kapcsolatba lépnek érzékszerveinkkel.

A tudattartalmak az érzékszervek által felfogott eidola eredményeként jönnek létre.

Az érzékszervek által nyújtott örömök csak rövid életűek, és semmilyen élvezet nem tudja felülmúlni a tudás hatalmát.

Mértékletesség, jókedv, a lélek tisztasága a fő értékek.

PLATÓN (Arisztoklész)

/ie.: 427-347/

Megalapítja Athén mellett az Akadémiát, amely 900 évig működött.

tudás világa – vélemények világa
ideák – anyagi világ

A lélek magában hordozza az ideákat, ismereteket.

Deduktív.

Noket is tanított.

A lélek három részből áll: *ész, szellem, (ét)vágy*.

Az *ész* ismeri a tiszta formákat, ez a lélek racionális része, a másik kettő irracionális és lehúzza a földre, ezért őket korlátozni kell, így alakulnak ki az erények, Ha a lélek minden része betölti funkcióját, kialakul a bölcsesség, az erkölcsiség, a harmónia.

/M. Thorn 2000/

ARISZTOTELÉSZ

/ie.: 384-322/

Minden élő dolog rendelkezik *psyché*vel /lélekkel/, de ennek három fokozata van: vegetatív, szenzitív és racionális.

Nikomakhoszi *Etika*

Megalapította a Lyceumot. Empirikus és induktív.

A logika megteremtője.

Platónnal együtt hitte, hogy létezik egy, az anyagi formáktól független Isten.

Eljutott az evolúció felismeréséig.

A józan ész, /common sense/ a hatodik érzék a többi érzékszervből származó információt asszimilálja.

A *psyche* az a szubsztancia, amely rendelkezik a tudás befogadásának képességével.

Képzet nélkül nem jöhet létre emlékezés.

Kezdetben üres tábla a tudat.

Felfedezte a katarzis jelentőségét amely, megtisztítja az embert negatív érzelmeitől.

HIPPOKRATÉSZ

/ie.460-377/

Az élettani egyensúlyok felfedezése.

Anatómiai ismeretek.

Az agy a tudat szerve.

GALENUS

/isz.130-200/

A tizenkét pár agyidegből hetet felfedez!

Felfedezi az agy kereszt lateralitását.

Különbséget tett motoros és érzo idegek között.

Monoteista.

Szent ÁGOSTON

/354 – 430/

Az *introspekció* a fő módszer a lélek tanulmányozására.

Szabad akarat, gondolkozás, emlékezet.

AQUINÓI SZENT TAMÁS

/1225-1274/

Megismertette a nyugatot Arisztotelész gondolataival
keresztény értelmezésben.

Ész és hit összeegyeztethető. Minden igaz út
ugyanahhoz az eredményhez vezet.

Hit és ész egymástól függetlennek *is* tekinthető.

Könyvet írt a test és lélek kapcsolatáról.

René **DESCARTES**

/1596-1650/

Cogito ergo sum.

Csak az ember rendelkezik tudattal.

A tudat (=lélek) a testtől különállóan létezik, és minden bizonynyal túléli azt.

A tobozmirigyben (epifízis) vélte felfedezni a tudat (lélek) lakhelyét.

1621-ben részt vett az Esztergom körüli harcokban

(1001-ben Szt. Istvánt itt koronázták)

csakúgy, mint

(1594-ben) **Balassi Bálint és Claudio Monteverdi**

/a közéleti impotencia nem a tudósok erénye , csak egy

felelőtlen állapot /

Biológiai háttér

Remark: 1883-ban felfedezi az agy sejtés felépítését.

Cajal: 1889 a neuron felfedezése.

A pszichológia önálló tudománnyá válása

A pszichológia irányzatok formájában jelenik meg

Kísérleti pszichológia

Weber

Fechner

Wundt

Mérhetőség, megismételhetőség, törvényszerűségek megállapítása.

Wilhelm Wundt 1879-ben pszichológiai laboratóriumot alapít a Lipcsei Egyetemen.
Belső percepció, reakcióidő, figyelem.

Ernst **Weber** /1795-1878/

a pszichofizika kutatója.

Érzékelési kísérletek, **MÉRÉSEK !**

Két pont küszöb,

LÉK

Gustav T. **Fechner** /1801-1887/

az anyagi és spirituális világ, a test és a lélek közötti kapcsolatot kereste.

Leírta a matematika nyelvén a Weber törvényt.

Érzetfüggvény.

Állatlélektan

/összehasonlító lélektan/

Ivan P. **Pavlov** /1849-1936/

Klasszikus kondicionálás

feltétlen reflex – feltételes reflex

Tanulás

diszkrimináció – generalizáció

Konrad **Lorenz** /1903 – 1989/

Ösztönök, etológiai megfigyelések, imprinting.

Behaviorizmus

/viselkedéslélektan /

Csak a viselkedés szintjén is megjelenő elemeket fogadja el a vizsgálatok alapjául.
(Lélek nélküli lélektan)

Elméleti célja a magatartás és viselkedés bejósolása és szabályozása. /Watson/

John B. Watson /1878 – 1958/

Az állati tanulást a neurológiával együtt vizsgálta.

Jól mérhető ellenőrizhető kísérletek.

Tanulási kísérletek.

A vizsgálati személy fekete doboz, a tudattal és az introspekció módszerével nem szabad foglalkozni.

Burrhus F. **Skinner** /1904 – 1990/

Operáns kondicionálás.

Oktató programok, tanítógépek, tanulásemélet.

A megerosítés szerepe.

Gestaltpszichológia

/alaklélektan /

Max **Wertheimer** /1880 – 1943 /

Kurt **Koffka** /1886 – 1941 /

Wolfgang **Köhler** / 1887 – 1967 /

Agyunk a diszkrét információkat értelmes egységekbe
rendezi.

A külvilág is strukturált egységekből áll, a belső
reprezentáció is.

Figura - háttér

Látszólagos mozgás (phi)

~114 percepciós és gondolkozási törvény!

Folytonosság, közelség (térben, időben), hasonlóság, stb.

Belátásos tanulás (Köhler majomkísérletei)

Kurt Lewin /1890 – 1947 / Mezoelmélet.

Csoportdinamika

Pszichoanalízis

Sigmund **Freud** /1856 – 1939 /

Orvos. Álomfejtés /1900/

Pszichoanalízis, személyiségelmélet.

Az élet értelmére vonatkozó kérdés a neurózis kifejeződése.

A személyiség strukturális modellje

Id – ösztönén – öröm elv

Ego - én - valóság elv

Szuperego – felettes én - erkölcsi elvek

Ferenczi Sándor /1873 – 1933 /

Magyar Pszichoanalitikus Társaság /1913 /

Alfred Adler /1870 – 1937 /

Individuálpaszichológia.

A **társas érdekek** formálják a személyiséget.

A középosztályból és a munkásokból merítette pácienseit.
Nekik jelentosebbek voltak az egzisztenciális problémáik.

A terápia célja: újrarendezni a személy életstílusát,
értelmet adni az életnek.

Pszichoszomatika

Carl Gustav **Jung** /1875 – 1961 /

Orvos.

Pszichológiai típusok. Introverzió – extravertió.

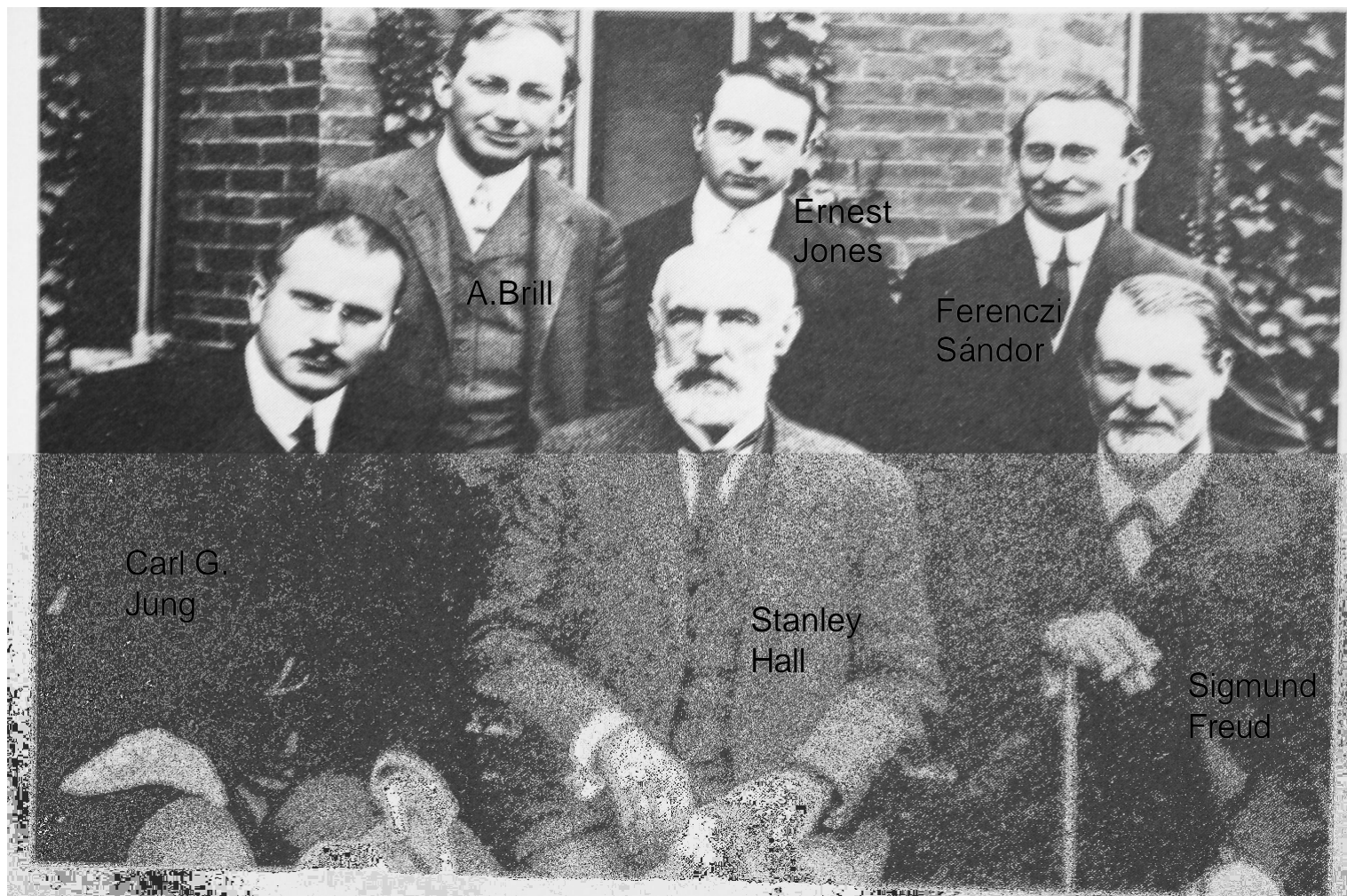
Személyiségi struktúra.

„A neurózis végső értelmezésben azon lélek szenvedése, aki még nem találta meg saját értelmét.”

Erik **Erikson** /1902 – 1994 /

Festő, analízis A. Freudnál – a fejlődés lélektani szakaszainak kibovítése.

A pszichológia rövid története - Pszichoanalízis

Látogatás a Clark Egyetemen
Massachusetts 1909

Humanisztikus pszichológia

Az egyén fő motivációja az **önmegvalósítás**.

A valóság az egyéni reprezentációkban él.

Abraham **Maslow** /1908 – 1970 /

/"Aki már megfigyelt csecsemőt közelről, az nem lehet többé behaviorista."/

Szükséglet hierarchia.

A szubjektív élmény döntő jelentősége.

Carl Rogers /1902 – 1987 /

Kliens központú terápia.

Alapelvei: teljes elfogadás,
be nem avatkozás,
pozitív magra támaszkodás.

Szociálpszichológia

A társas kapcsolatokra fókuszál.

Gustav **Le Bon** /1841 – 1931 /

A tömegek lélektana.

Max **Weber** /1864 – 1920 /

Szociológia – szociálpszichológia - néplélektan

J.L.Moreno /1889 – 1974 /

Szociometria, a kisközösségek rejtett kapcsolatainak feltárása.

Pszichodráma, személyiségfejlesztő és gyógyító csoportterápiás módszer.

Kognitív pszichológia

“Az ember alapvetően egy tudós, aki azért, hogy sikeres lehessen a világban, arra törekszik, hogy megértse, értelmezze, anticipálja és kontrollálja személyes világát.”

A személyt nem csak a jelen eseményei vezérlik, /mint Skinner sugallja / nem csak a múlt /Freud / hanem O kontrollálja az eseményeket a feltett kérdések és az ezekre kapott válaszok függvényében.

Konstruktív alternatívák

Adatgyűjtés, adatkezelés

Konstrukciók: sémák a világra.

1956–tól a mesterséges intelligencia kutatásával párhuzamosan fejlődik.

George **Kelly** /1905 – 1966/

Az egyén maga alkotta konstruktumainak elemzése a fontos.

Minden ember egy intuitív tudós, saját értelmezései vannak a világról.

Megalkotta a szereprepertoár tesztet

Jean **Piaget** /1896 – 1980 /

Kognitív fejlődési szakaszok

Öröklés + környezeti hatások + egyéni konstrukciók a személyiség meghatározói.

Noam **Chomsky** /1928 - ...../

Az agy belső struktúrái (fél)kész rendszereket hordoznak például a beszéd elsajátítására.

G.A. Miller /1920 - ...../

A mágikus hetes szám.

Rövidtávú memória vizsgálatok, tömbösítés.

Ulrich Neisser /1928 - ...../

Mentális struktúráink irányítják viselkedésünket.

Az emlékezet sematikus és rekonstruktív.

Elso egyetemi kognitív psz. tankönyv 1967

Viktor E. Frankl /1905 - 1997/

Freud és Adler után a harmadik bécsi pszichoterápiái iskola megteremtője.

„... Azt találjuk a világban, amit keresünk benne...”

Hit és jövőkép nélkül az ember élete nem lehet teljes. Ez a pszichés rendellenességek gyógyításának színtere.

Értelmet nem lehet adni, hanem meg kell találni!

„A szellemi dimenzió”

A jövőorientált, értelmes élet keresése

Logoterápia: A kudarcba fulladt személyes életutam
/depresszió, agresszió, drog /a jövőbeli **feladatom**
és hitem megtalálásával rendezhető, újrafogalmazható.

Csíkszentmihályi Mihály / - .../

Flow – az áramlat elménye

„Amikor a tudatba áramló információ összeegyeztethető a célokkal, akkor a pszichikus energia erőfeszítés nélkül áramlik bennünk.”